

Norsk Tegnspråk Hjelpark – Nivå II

Videregående grammatikk, rombruk og lengre setninger — LK20

Grammatikk (Nivå II)

Setningsstruktur

- **Topikk-kommentar** – hovedstruktur
- Topikk først, så kommentar
- Fleksibel ordstilling
- Non-manuell markering av topikk
- Øyenbryn opp for topikk

Eksempel:

I-GÅR JEG KINO GÅ-TIL
(I går, jeg gikk til kino)

Spørresetninger

Ja/nei-spørsmål:

- Hevede øyenbryn
- Fremoverlent kropp
- Øyekontakt
- Samme ordstilling

Hv-spørsmål:

- Rynkede øyenbryn
- Spørretegn til slutt
- HVA, HVEM, HVOR
- HVORFOR, HVORDAN, NÅR

Eksempel:

DU HVOR BO? (med rynkede øyenbryn)

Negasjon

- **Hoderist** (non-manuell)
- **IKKE-tegn**
- Kan kombineres
- Negasjon ofte til slutt

Eksempel:

JEG FORSTÅ IKKE (med hoderist)

Tidsuttrykk

- **Tidslinje** – bak til foran
- Bak kroppen = fortid
- Ved kroppen = nåtid
- Foran kroppen = fremtid
- Tidsmarkør først

Vanlige tidsuttrykk:

- I-GÅR, I-DAG, I-MORGEN
- FORRIGE-UKE, NESTE-UKE
- FØR, NÅ, SENERE
- ALLTID, ALDRI, OFTE

Rombruk og lokalisering

Tegnetrommet

- Rommet foran kroppen
- Betydningsbærende plasseringer
- Etablere "loci" (steder)
- Peke tilbake for referanse
- Viktig for fortelling

Lokalisering

Etablere referenter i rommet:

1. Introduser person/ting
2. Plasser i rommet
3. Pek tilbake for referanse
4. Skiller subjekter

Eksempel:

MANN (plasser høyre) KVINNE (plasser venstre)
MANN(høyre) SE KVINNE(venstre)
(Mannen ser kvinnen)

Retningsverb

Bevegelse viser subjekt/objekt:

- **GI**: fra giver til mottaker
- **SE**: retning viser hvem som ser
- **FORTELLE**: fra avsender til mottaker
- **HJELPE**: fra hjelper til mottaker
- **SPØRRE**: retning viser retning

Rollebytte

- Skifte kroppsorientering
- Markerer ulike personer
- Viktig i fortelling
- Direkte tale
- Øyeblikk og blikk endres

Eksempel:

JEG MØTE VENN (rollebytte til høyre)
"HEI HVORDAN-HAR-DU-DET"
(rollebytte tilbake) "BRA TAKK"

Ansiktsuttrykk (Nivå II)

Non-manuelle komponenter

- **Øyenbryn** – spørsmål, betoning
- **Øyne** – fokus, intensitet
- **Blikk** – referanse, rollebytte
- **Munn** – adjektiver, måte
- **Hode** – nikk, rist, vinkling
- **Kropp** – topikk, kontrast

Munnstillinger

- **Munnbilde** – lånt fra talespråk
- **Munngestikk** – egen tegnspråkform
- Kan endre betydning
- Viser størrelse, måte, intensitet

Eksempler på munngestikk:

- **"mm"** – lett, rolig, behagelig
- **"puff"** – plutselig, stor, kraftig
- **"th"** – uforsiktig, slurvet
- **"sh"** – glatt, lett, enkelt

Klassifikatorer (Introduksjon)

Hva er klassifikatorer?

- Håndformer som representerer objekter
- Viser form, størrelse, bevegelse
- Brukes etter at referent er etablert
- Svært produktive i tegnspråk
- Visuell-ikonisk representasjon

Typer klassifikatorer

Entitetsklassifikatorer:

- Hele objekter
- **Person**: pekefinger
- **Kjøretøy**: B-hånd (flat)
- **Dyr**: 3-hånd (to ben)

Håndteringsklassifikatorer:

- Viser hvordan man holder noe
- Gripe rundt glass
- Holde penn
- Bære pose

Bruk av klassifikatorer

1. Etablere referenten først
2. Bruk så klassifikator
3. Vis plassering i rommet
4. Vis bevegelse/handling

Eksempel:

BIL (etabler) – så bruk B-hånd
BIL(B-hånd) KJØRE-FREM STOPPE

Lengre setninger

Sammensatte setninger

- Bruk tidsmarkører
- Bruk romlige referanser
- Klar topikk-struktur
- Tekstbindere
- Rollebytte for dialog

Tekstbindere

- **SÅ/DERFOR** – konsekvens
- **MEN** – kontrast
- **FORDI** – årsak

- **HVIS** – betingelse
- **FØRST-SÅ** – rekkefølge

Tallsystem (Nivå II)**Tall 11–100**

- **11–15:** Kombinasjoner
- **20, 30, 40...** Egne former
- Store tall: Inkorporering
- Alder, pris, tid: egne systemer

Spesialtall

- **Klokkeslett:** Spesielle former
- **Alder:** På brystet

- **Pris:** Fremme
- **Antall:** Ulike plasseringer

Sjekkliste eksamen Nivå II**Produksjon (tegne)**

- ☐ Tydelige håndformer
- ☐ Korrekt rombruk
- ☐ Retningsverb korrekt
- ☐ Non-manuelle uttrykk
- ☐ Rollebytte brukes
- ☐ Enkle klassifikatorer
- ☐ Lengre setninger

- ☐ Tekstbindere

Resepsjon (forstå)

- ☐ Forstå hovedbudskap
- ☐ Følge lengre samtaler
- ☐ Tolke non-manuelt
- ☐ Forstå rombruk
- ☐ Gjenkjenne klassifikatorer

Kommunikasjon

- ☐ Stille spørsmål
- ☐ Fortelle historier
- ☐ Beskrive hendelser
- ☐ Bruke tidslinjen